Genelge No: 2007/50 (TIR Sisteminde Ulusal Kontrol Önlemleri)

Bu doküman, ilgili mevzuat metnini AB Global Mevzuat Arşivi düzeninde sunar.

T.C.

BAŞBAKANLIK

Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.1.GÜM.0.08.00.24/3094 - 08700

Konu: TIR Sisteminde Ulusal Kontrol Önlemleri

GENELGE

2007/50

İlgi: a) 03.01.2002 tarihli, 2002/1 sayılı Genelge.

b) 04.12.2006 tarihli, 2006/95 sayılı Genelge.

c) 15.12.2006 tarihli, 2006/99 sayılı Genelge.

Müsteşarlığımızca; 1975 tarihli "TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi" (bundan böyle "TIR Sözleşmesi" olarak ifade edilecektir.) hükümleri uyarınca yapılan eşya taşımacılığında "ulusal kontrol önlemleri" alınırken; memur refakati uygulaması, taşınan eşya cinsi ve miktarının karne üzerine yazılması veya diğer işlemlerde gümrük idareleri arasında farklı uygulamalar yapıldığı tespit edilmiştir.

Bilindiği üzere; TIR işlemlerinin TIR Sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Zira Anayasanın 90 ıncı maddesi hükmüne göre; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir".

Bu nedenle; TIR Sözleşmesi kapsamında uluslararası eşya taşımaları ile ilgili olarak ulusal kontrol önlemleri alınırken aşağıdaki şekilde işlem yapılması gerekmektedir.

I) TIR Karnesi Himayesindeki Taşımalarda Memur Refakati Uygulaması (22.10.2009 tarihli 19648 sayılı yazı memur refakatine ilişkin hükümler yürürlükten kaldırılmıştır. (Mevzuat Net)

1- TIR Sözleşmesinin 8/3 üncü maddesi; "Her akit taraf birinci ve ikinci paragraf hükümlerine göre kefil kuruluştan talep edilecek azami para tutarını tespit eder" hükmü ve aynı maddenin açıklama notu; "gümrük makamlarına her TIR karnesi için kefil kuruluştan talep edebilecekleri azami miktarı 50.000 ABD Dolarına eşit bir miktar ile sınırlandırmaları, tütün ve tütün mamulleri ile alkol ve alkollü içkiler, alkollü müstahzarlar, likör vb. taşımacılığında kefil kuruluştan talep edebilecekleri azami miktarı 200.000 ABD Dolarına eşit bir miktara kadar artırmaları tavsiye olunur" hükmünü amirdir. Söz konusu hüküm uyarınca; Müsteşarlığımızla kefil kuruluş Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Borsalar Birliği arasında yapılan protokoller gereğince talep edilecek azami para tutarı, normal taşımacılıkta; 50.000 ABD Doları, tütün alkol taşımacılığında; 200.000 ABD Doları karşılığı YTL olarak tespit edilmiştir.

Diğer taraftan, yine TIR Sözleşmesinin 8/3 üncü maddesi açıklama notuna ilişkin 0.8.3 sayılı "Risk altındaki vergi ve resimler" başlıklı yorum notunda "Sözleşmenin 4 üncü maddesi uyarınca, risk altındaki vergi ve resimlerin normal TIR Karnesi himayesindeki taşımalarda 50.000 ABD Dolarını, tütün/alkol TIR Karnesi himayesindeki taşımalarda 200.000 ABD Dolarını ya da ulusal gümrük makamları tarafından belirlenen benzer bir meblağı geçmeleri durumunda dahi, TIR rejimi altında taşınan eşyanın ithal veya ihraç vergi ve resimleri ödenmez ya da ayrıca bir teminata tabi tutulmaz.

Bununla birlikte bu tür durumlarda Sözleşmenin 23 üncü maddesi doğrultusunda transit ülkesi gümrük makamları karayolu taşıtlarına masrafları taşıyıcıya ait olmak üzere refakat edilmesi talebinde bulunabilirler." hükmü yer almaktadır.

Bu itibarla yukarıda belirtilen sözleşme hükümleri kapsamında TIR Karnesi himayesinde taşınan eşyaya ait gümrük vergileri toplamının 50.000 (veya 200.000) ABD Doları karşılığı Yeni Türk Lirasını aşması halinde (tespit edilen gümrük kaçakçılığı suçlarının rotası, takvimi ve suça konu eşya, suça karışan firma, sürücü, alıcı veya gönderici vb.) risk kriterleri de göz önünde bulundurularak TIR Karneleri kabul edilmekle birlikte karne muhteviyatı eşyanın Gümrük Yönetmeliğinin 256 ncı maddesine uygun olarak ve idarenin memur kadrosu durumu da dikkate alınarak varış veya çıkış gümrük idarelerine memur refakatinde sevk edilmesi gerekmektedir.

2- TIR Sözleşmesinin 23 üncü maddesinin; "Gümrük Makamları, özel durumlar dışında, karayolu taşıtlarına, taşıt dizilerine veya konteynerlere kendi ülke toprakları üzerinde masrafları taşıyıcı tarafından ödenmek üzere refakat edilmesini, karayolu taşıtlarının, taşıt dizilerinin veya konteynerlerin ve yüklerinin yol boyu süresince muayene edilmesini talep edemezler" hükmü uyarınca "özel durumların" varlığı halinde "Ulusal Kontrol Önlemleri" kapsamında memur refakati verilmesi veya alınması gereken sair tedbirlere ilişkin usuller aşağıda belirtilmiştir.

a) Gümrük idareleri TIR Karnesi himayesinde yapılacak taşımalarda TIR Sözleşmesinin 23 üncü maddesine uygun olarak memur refakati uygulamasının gerekli olduğunu mütalaa ettikleri özel durumların (kaçakçılık yapılacağına dair ihbar, istihbarat, kuvvetli şüphenin veya gerek taşınan eşya gerekse taşıyıcı bazında gümrük idarelerinde risk verilerinin) varlığı halinde masrafları taşıyıcılara ait olmak üzere memur refakati verebilir. Memur refakatinin lüzumlu görüldüğü hallerde TIR Sözleşmesinin 23 üncü maddesine ilişkin yorum notunda yer alan "Eğer taşıyıcıya başka bir yazılı kanıt sunulmamışsa, gümrük idarelerinin taşıyıcının talebi üzerine TIR Karnesinin 1 nolu dip koçanının "Diğer hususlar" başlıklı 5 inci maddesinde "refakat" kelimesini ve refakat talebinin gerekçelerini kısaca belirtmeleri tavsiye olunur." hükmü uyarınca işlem yapılır.

b) (a) bendinde belirtilen işlemlerin dışında TIR Sözleşmesinin 5/2 inci maddesindeki; "Bununla beraber Gümrük makamları, istisnai durumlarda ve özellikle bir yolsuzluk şüphesi halinde, suiistimalleri önlemek için bu idareler de eşyayı muayene edebilirler" hükmüne göre eşyanın fiziki muayeneye tabi tutulması, ayrıca transit eşya ve bu eşyayı taşıyan TIR aracına ilişkin bilgilerin ilgili çıkış/varış gümrük idarelerine en seri haberleşme aracı ile bildirilerek sevkinin sağlanması, bu şekilde çıkış/varış gümrük idaresine gelen TIR Karnesi kapsamı eşyanın çıkış gümrük idaresinde oluşturulacak komisyon tarafından muayene edilmesi ve sonucun bir tutanağa bağlanarak giriş gümrüğüne bildirilmesi gerekmektedir.

c) Yukarıda belirtilen hususlara ilişkin olarak işlemi yapan gümrük idareleri tarafından bu taşımalara ilişkin tüm bilgi ve belgeler risk analizlerinin yapılabilmesi açısından en seri şekilde Müsteşarlığımıza (Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğü) gönderilir. Aktarılan bu bilgiler üzerinde Genel Müdürlükçe yapılacak değerlendirmeler sonucunda tespit edilecek süreli veya süresiz refakat uygulamasını gerektirecek hususlar, Müsteşarlık Makamından alınacak onay ile belirlenir ve gümrük idarelerine duyurulur.

3- TIR Sözleşmesinin 20 inci maddesi; "Gümrük makamları, kendi ülkeleri içindeki yolculuklar için bir süre sınırlaması koyabilecekleri gibi, karayolu taşıtlarının, taşıt dizilerinin veya konteynerlerin belirli bir yol takip etmelerini de isteyebilirler" hükmü gereğince taşıma için verilecek süre ve güzergahlara titizlikle uyulması, belirlenmiş güzergah boyunca araçların gelişigüzel noktalarda konaklamalarının önüne geçilmesini teminen araçların mevcut TIR Denetleme ve Konaklama Noktalarına uğramaları yönünde giriş gümrük idarelerince bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, belirlenen güzergahlara uyulmaması halinde TIR Uygulama Tebliğinin 41/a maddesinde yer alan "Giriş veya hareket Gümrüğü tarafından, TIR karnesine kaydedilen Çıkış Gümrüğünden başka bir Gümrük İdaresinden çıkarılmak istenen yabancı plakalı taşıt veya serbest dolaşımda olmayan eşyayı taşıyan Türk plakalı taşıt için Gümrük idarelerini tatmin edecek mücbir sebep bulunduğunda taşıt açılarak, gümrük idare amiri, muayene ile görevli memur, görevli memura ve gümrük muhafaza idare amirinden oluşacak dört kişilik bir heyet huzurunda muayenesi yapılır. Eşya TIR karnesine uygun bulunduğu takdirde, taşıt tekrar mühür altına alınarak 4458 sayılı Gümrük Kanununun 241/1 inci maddesinde yer alan para cezası da tatbik ve tahsil edildikten sonra taşıtın çıkışına izin verilir veya belirlenen çıkış gümrüğüne sevk edilir. Heyet tarafından tanzim edilen dört nüsha tutanağın birinci nüshası TIR karnesi çıkış yaprağına eklenir. İkinci nüshası Gümrük İdaresinde, üçüncü nüshası Gümrük Muhafaza İdaresinde saklanır. Dördüncü nüshası sürücüye verilir." Hükmünün özenle uygulanması da önem taşımaktadır.

II) TIR Karnelerinin Eşya Manifestosu Bölümüne ilişkin İşlemler

TIR Karneleri işlemleri ile ilgili olarak Müsteşarlığımıza intikal eden bilgi ve belgelerin tetkikinden; TIR Karnesinin "Eşya Manifestosu" bölümü "Kapların veya eşyanın sayı ve cinsi: Eşyanın tanımı" başlıklı 10 nolu kutusunda eşya cinsi açıkça yazılmaksızın; "Fatura muhteviyatı eşya", "Liste muhteviyatı eşya", "Elektronik eşya", "Gıda maddesi" gibi muğlak ve genel ibarelerin yazılmasının, TIR Sistemi suiistimal edilmek suretiyle eşya kaçakçılığı yapılmasına ortam hazırladığı anlaşılmıştır. Bu nedenle; gerek Türkiye sınırları içerisinde eşya kaçakçılığını önlemek gerekse TIR Sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerimiz çerçevesinde TIR Sisteminin suiistimaline engel olmak ayrıca TIR Sisteminden en çok yararlanan Ülkemiz taşımacılarının diğer ülkelerde herhangi bir kısıntı veya ek önlemle karşılaşmalarını önlemek amacıyla, TIR Karnesi 10 nolu kutusunun mümkün olduğu ölçüde eşyanın tanımını içerecek şekilde doldurulmasına özen

gösterilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, bundan sonra ihracat, ithalat ve transit TIR Karneleri üzerinde aşağıda belirtildiği şekilde işlem yapılması gerekmektedir.

A. İhracat TIR Karnesi İşlemleri

Türkiye'den Transit statüsünde açılacak (serbest bölgeler, antrepolar vb.) TIR karneleri için de bu bölüm hükümleri uygulanacaktır.

4) TIR Karnesinin taşımacı tarafından doldurulması zorunlu olan kutularından boş bırakılmış olanların doldurulması sağlanacak, tam olarak doldurulmamış TIR Karneleri işleme konulmayacaktır.

5) Parsiyel yüklemeler de dahil olmak üzere, TIR Karnesinin "Eşya Manifestosu" bölümü "Kapların veya eşyanın sayı ve cinsi: Eşyanın tanımı" başlıklı 10 nolu kutusunda "Fatura muhteviyatı eşya", "Liste muhteviyatı eşya", "Elektronik eşya", "Gıda maddesi" vb. ibarelerine yer verilmeyecek, eşya cinsinin açıkça yazılması sağlanacaktır. Bu hükme uygun doldurulmayan TIR Karneleri işleme konulmayacaktır.

Ayrıca, Transit statüsünde açılan TIR karnelerinde TIR Transit Takip Programı Volet 1 ekranında "Eşya cinsi" bölümüne, TIR Karnesine kaydedilen tüm eşya isimleri (Türkçesinin bilinmemesi halinde TIR Karnesinde yazılı haliyle) tek tek yazılacaktır.

6) TIR Karnesi muhteviyatı eşyanın tamamının 10 nolu kutuda gösterilmesine özen gösterilmekle birlikte eşya listesinin 10 nolu kutuya sığmayacak kadar uzun olması halinde (yaklaşık 5 kalemden fazlası), TIR Karnesi muhteviyatı eşyanın tamamının cinsi, kap adedi ve ağırlığını gösterir bir belge (yükleme listesi, fatura vb.) TIR Karnesinin varış idaresine kadar kullanılacak tüm yapraklarına iliştirilerek kulakçık yapılacak ve her bir yapraktaki kulakçığın üzeri mühürlenecektir. Ekli belgenin adı, tarih ve sayısı ile kaç parçadan ibaret olduğu "Manifestoya ekli belgeler" başlıklı 8 nolu kutuya yazılacaktır.

Ayrıca, Transit statüsünde açılan TIR karnelerinde TIR Transit Takip Programı Volet 1 ekranında "Eşya cinsi" bölümüne, TIR Karnesi eki belgede kıymet, gözetime tabi olma vb. açılardan riskli görülenlerin isimleri öncelikli olarak yazılacaktır (Örneğin, çay ve diğerleri; ceviz ve diğerleri

gibi).

Transit statüsünde açılan TIR karnelerinde riskli görülen her tür sevkıyatta Volet- 1 yaprağı ve ekleri çıkış gümrük idaresine faks ile gönderilecektir.

B. İthalat Ve Transit TIR Karnesi İşlemleri

aa- Türkiye'ye Giriş (Sınır) Gümrük İdarelerinde Yapılacak İşlemler

TIR Karnesinin "eşya manifestosu" bölümüne eşya cinsinin açıkça yazılmamış (fatura muhteviyatı eşya, liste muhteviyatı eşya, muhtelif eşya, gıda maddesi, elektronik malzeme gibi muğlak ve genel ifadeler) ve beyan edilen fatura, yükleme listesi vb. belgenin hareket gümrüğünce kulakçık yapılarak mühürlenmemiş olması hallerinde;

7) TIR Karnesi muhteviyatı eşya 5 veya daha az kalemden oluşuyor ise, tescil sırasında TIR Karnesinin Türkiye'de kullanılacak Volet- 1 ve Volet- 2 yapraklarının "eşya manifestosu" bölümü 9, 10 ve 11 numaralı kutularına mükellef tarafından eşyanın cinsi, kap adedi ve ağırlığının (kıymet hariç) ekli belgeye (fatura, yükleme listesi vb.) uygun şekilde açıkça yazılması sağlanacaktır.

Ayrıca, TIR Transit Takip Programı Volet 1 ekranında "Eşya cinsi" bölümüne, TIR Karnesine kaydedilen tüm eşya isimleri (Türkçesinin bilinmemesi halinde TIR Karnesinde yazılı haliyle) tek tek yazılacaktır.

8) TIR Karnesi muhteviyatı eşya 5 kalemden fazla ise, TIR Karnesi muhteviyatı eşyanın tamamının cinsi, kap adedi ve ağırlığını gösterir bir belge (yükleme listesi veya fatura vb.) TIR Karnesinin Türkiye'de kullanılacak tüm yapraklarına iliştirilerek kulakçık yapılacak ve her bir yapraktaki kulakçığın üzeri mühürlenecektir. Ekli belgenin adı, tarih ve sayısı ile kaç parçadan ibaret olduğu "Manifestoya ekli belgeler" başlıklı 8 nolu kutuya yazılacaktır. Bununla birlikte, riskli görülen her tür sevkıyatta Volet-1 yaprağı ve ekleri çıkış/varış gümrük idaresine faks ile gönderilecektir.

Ayrıca, TIR Transit Takip Programı Volet-1 ekranında "Eşya cinsi" bölümüne, TIR Karnesi eki belgede kayıtlı eşyadan kıymet, gözetime tabi olma vb. açılardan riskli görülenlerin isimleri öncelikli olarak yazılacaktır (Örneğin, çay ve diğerleri; ceviz ve diğerleri gibi).

bb- Çıkış / Varış Gümrük İdarelerinde Yapılacak İşlemler

9) Giriş gümrüğünce TIR Karnesinin Volet-2 yaprağının "eşya manifestosu" bölümüne kaydedilen eşya (veya Volet-2 yaprağına ekli belgede kayıtlı eşya) ile araçta yüklü eşya arasında uyumsuzluk tespit edildiği takdirde mevzuat uyarınca yasal işlem yapılacak ve konu hakkında Müsteşarlığımıza (Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğüne) en seri şekilde bilgi verilecektir.

Diğer taraftan, eşyanın Volet-2 yaprağının "eşya manifestosu" bölümüne giriş gümrüğünce kaydedilmediği veya Volet-2'ye iliştirilerek kulakçık yapılmış ekli belge bulunmadığı hallerde ise; giriş gümrüğünden Volet-1 yaprağı ve eki belge faks ile alınmadan işlem yapılmayacaktır. Ayrıca, Genelge ihlallerinin Müsteşarlığımıza (Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğüne) en seri şekilde bildirilmesi gerekmektedir.

III) Güvenlik Mührü İşlemleri

10) TIR araçlarına uygulanacak güvenlik mühürleri ile ilgili olarak, Gümrükler Genel Müdürlüğünün 16.02.2006 tarihli, 3785 sayılı ve 05.06.2006 tarihli, 13984 sayılı yazılarında mühürlerin kullanımı esnasında uygulanacak esaslar belirtilmiş olmakla birlikte aşağıda belirtilen hususlarda azami özenin gösterilmesi gerekmektedir.

Konuya ilişkin olarak, TIR Sözleşmesinin 19 uncu maddesi;

"Eşyalar ve karayolu taşıtı, taşıt dizisi veya konteyner hareket noktasındaki Gümrük idaresinde TIR karnesi ile birlikte sunulacaktır. Hareket noktasındaki ülke Gümrük makamları, eşya manifestosunun doğruluğunun tesbiti, gümrük mühürlerinin takılması veya bu Gümrük makamları sorumluluğunda tam yetkili kişiler tarafından takılan mühürlerin denetlenmesi için gerekli tedbirleri alırlar." hükmündedir.

TIR Uygulama Tebliğinin "hareket gümrük idaresinde yapılacak işlemler" başlıklı 24/a-5 inci maddesinde de;

"Muayene ile görevli memur, verilen havaleye uygun olarak; eşyanın ve belgelerin birbirleri ile uyumlu olup olmadığını, taşıtın brandasında sökülme veya yırtılma, kapalı römork ve konteynerlerde kırılma veya delinme olup olmadığını, gizli bölme bulunup bulunmadığını kontrol eder. Uygun olduğunun tespit edilmesi halinde taşıta mühür takılır. Taşıta veya konteynere

takılan mühürlerin numarası veya tanıtma işaretleri TIR karnesi yapraklarına ve dipkoçana da kayıt edilerek TIR karnesinin giriş ve çıkış yaprakları ile giriş parçası dipkoçanının ilgili bölümlerine gerekli kayıt ve meşruhatları verir" hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, giriş, varış ve çıkış gümrük idarelerince yapılacak işlemlerle ilgili olarak; TIR Uygulama Tebliğinin 20/c, 25/b-2, ve 28/b-5 inci maddelerinde; "....ilgili memur, hareket gümrüğü veya yol boyu gümrük idarelerince vurulan mühürlerin sağlam olup olmadığını, taşıt brandasında sökülme veya yırtılma, kapalı römork ve konteynerlerde kırılma veya delinme olup olmadığını, gizli bölme bulunup bulunmadığını, kontrol etmekle yükümlüdür." denilmektedir.

Bu itibarla, TIR Sözleşmesi ve TIR Uygulama Tebliğinin yukarıda belirtilen hükümleri gereğince işlem yapılması gerekmekte olup, bu işlemler sırasında hiçbir suretle taşımacılara mühürlerin verilmemesi, mühürleme işlemlerinin doğrudan ilgili memurlar tarafından yapılması ile mühür tatbiki sonrasında mühür adedi ve mühür seri numaralarının TIR Karnelerinin 16 nolu bölümüne ve TIR/ Transit Takip Programının ilgili bölümlerine yazılması, diğer taraftan giriş, çıkış ve varış gümrük idarelerinde görevli memurlarca mühürlerin sağlam olup olmadıkları, karne üzerinde kayıtlı mühür numaraları ile araç üzerine takılı mühürlerin aynı olup olmadıkları yönünden kontrol edilmesi ve bir uygunsuzluğun tespit edilmesi halinde yine aynı mevzuat hükümleri doğrultusunda işlem yapılması gerekmektedir.

11) Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğüne ait ilgide kayıtlı; 03.01.2002 tarihli, 2002/1 sayılı, 04.12.2006 tarihli, 2006/95 sayılı, 15.12.2006 tarihli, 2006/99 sayılı genelgeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

F. Nadide ÜNLÜ

Müsteşar V.

Müsteşar Yardımcısı V.

DAĞITIM: Merkez ve Taşra Teşkilatına

Bu yazı GümrükApp'ten alınmıştır.